

Vážení čtenáři,

jistě jste si všimli, že slova, obrazy nebo děje v nás vyvolávají odlišné asociace v závislosti na našem vnitřním rozpoložení či konkrétní životní situaci. Někdy mohou nabídnout i netušené prožitky. Motto „Nic nebylo před tebou a bez tebe nic nezůstane.“ vnímá odlišně zamilovaný mladý člověk a zcela jinak senior. Týká se to rovněž knih, filmů a divadelních inscenací, které se po jistém čase a nabytých zkušenostech i výrazně proměňují. A to nemluvím o hře, kterou experimentující režisér oblékne do nečekaného hávu, například když Haydnovu operu umístí do autoservisu. Pak se může stát, že znejistělý divák následně pátrá po předloze, aby se ubezpečil, zda omylem neseděl na jiném představení. Ale zpět k literatuře. Zatímco poctivá poezie se hodí téměř vždy, detektivku nevyhledáváme, když ji žijeme. Memoáry čtou lidé dychtící po autentickém záznamu určitého období. Bud' se do něj aktivně vcítí a přenesou, nebo cizí paměti konfrontují s vlastními vzpomínkami. Nejprůhodnější literárním útvarem pro čtenářský prožitek by měla být povídka, snadno uchopitelná a s obvykle jednoznačným vyzněním. Trhu však dominují romány. Když už se s tím namáhám... říká si možná autor... tak ať to stojí za to! Může se občas stát. Ne všechny knihy jsou na jedno použití. Nalézt jejich potenciál se však nepoštěstí napoprvé, byť existují literární lásky od prvního setkání. A co je nejdůležitější, i ony nás mohou stále ještě překvapit. Libor Kalina

ZIMNÍ

Ludvík Kundera

Metelicemi

Závějí mezi veršem a veršem

Deroucími krami

Vločkami posléze

Před konečnou zimou

dávno za vysněnou

vysněženou

ženou

3 otázky pro Zdeňka Volfa

Básník se svou prací není nikdy hotov. Co je pro vás obvykle hlavním impulzem pro uzavření jedné kapitoly, tedy sestavení konkrétní sbírky. Žádost nakladatele?

Báseň roste z veršů. Sbíрка z básní. A když se ty básně pro případnou sbírku „nařadí“ jako verše... v básni, přichází snad čas pomýšlet na vydání. Pokud možno vždy u nového nakladatele, jako další „prvotinu“, další začátek...

Na čem – téma, okruh zájmu, námět – aktuálně pracujete, o čem přemýšlíte?

K antologii *Krátká báseň / Pokus o doménu cz* (Protimluv, Ostrava 2020), v níž jsem ohledával minimalistické projevy české lyriky od K. H. Borovského přes E. Bondyho, I. M. Jirouse, V. Fischerovou až do současnosti, jsem loni (péčí stejného nakladatelství) připojil titul *K individuaci krátké básně / Oknem překladu*. – Coby jakési pokračování v ukázkách z poezie světové Martialem, Bašóem, Dickinsonovou počínaje a Guy Viarrem či Sumitaku Kenšinem konče. Ovšem... abych se vyhnul očištění jednání kolem autorských práv (stačilo v češtině!) pouze v podobě eseje. Stále si však s myšlenkou ještě podrobněji zpracovat to křížení – viděno z Evropy – tradice epigramatické a postupně aforizující s haikovou, východní, pokračující přes americké imagisty, beatniky, pohrávám. Ukládaje si příklady/překlady... Krátká báseň vedle textů psaných veršem vázaným či volným: třetí, tajemná, dostředivá cesta poezie. Před mlčením? Nazíráním?

Nerýsuje se již „pracovní“ titul příští sbírky?

Před Vánoci mi v nakladatelství Srdeční výdej vyšly *Boty, paznehty*. Osmá sbírka. Píšu těžko. Asi nějak nitrem. Vytvářím si protivarianty, abych ozkoušel pevnost, nevyhnutelnost veršového vtělení. Tedy co báseň, to nejrůznější délka březosti. Zeptejte se mě tak... za pět let?

*Zdeněk Volf (*1957 Valašské Meziříčí), absolvent veterinárního oboru SZTŠ v Kroměříži pracuje jako soukromý inseminátor krav. Žije v Brně-Tuřanech, propadl judu, józe, meditacím, na počátku 90. let však obnovil křest z dětství. Dosud vydal osm sbírek poezie, soubor úvah Srdcář, sestavil básnické antologie Chlévská lyrika a Krátká báseň.*

K historii i současnosti romské literatury

Počátky romského písemnictví na našem území se pojí s dozvuky pražského jara. V dobách normalizace byli jeho protagonisté víceméně zatlačeni do ilegality a příležitost promluvit získávali jen výjimečně díky Československému rozhlasu, v kulturních domech a na okraji, nebo spíš za okrajem oficiální socialistické kultury. Od devadesátých let se pak pro změnu potýkali se strukturální cenzurou a tvrdou konkurencí v obnovovaných podmínkách tržního hospodářství. I přesto romský literární hlas sílí a rozrůstají se i řady

čtenářů, kteří na literatuře Romů oceňují její kulturní bohatství, neobvyklost témat, absenci kalkulu či pózy a také její specifický a netradiční humor. Jedinečné svědectví o tom přináší Karolína Rivořová v knize *Špačkem tužky na manžetě* s výstižným podtitulem *Příběh literatury Romů*. Poprvé tak vychází příběh literatury Romů souhrnně, v lineárním sledu a ve vzájemných souvislostech. Sestavit ho se hodně podobalo vzrušujícímu detektivnímu pátrání. Toto je tedy příběh málo známé literatury, jejíž četba dokáže překvapovat i ostřílené harcovníky literárního provozu. (ctrl)

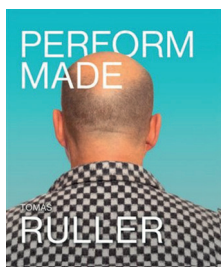
Z knih kardinála Špidlíka

S mírným odstupem po připomenutí stého výročí narození boskovického rodáka kardinála Tomáše Špidlíka (1919–2010) se postupně objevilo na knižních pultech pět jeho knižních prací: *Matka Boží - Tři mariánské modlitby*, *Eucharistie - Lék nesmrtelnosti*, *Otčenáš*, *Z pokladnice otců - Patristická čítanka na každý den* a *Prameny světla*. Další dva tituly, tedy *Sofiologie Bazila Velikého* a nejnověji kniha *Ruští mystici*, dokumentují Špidlíkovu bravurní orientaci ve spiritualitě křesťanského Východu. Ne nadarmo se tomuto oboru, v jeho pojetí spojující moderní

církve, věnoval jako profesor římského Papežského východního institutu (Pontificio Istituto Orientale). Novinka je prvním českým vydáním tohoto úspěšného titulu, který čtenářům představuje jeho jedinečný vhled do ruské mystiky. Dává klíč k jejímu pochopení, předkládá to podstatné a zároveň uvádí její životodárný význam. Bohatou sbírku duchovních textů provázejí Špidlíkovy komentáře ukazující, co ze specifické ruské zbožnosti může obohatit univerzální církev v jejím současném poslání. (ctrl)

Ruller napořád junior

Jméno Ruller si většina kulturní veřejnosti automaticky spojí s odkazem věhlasného brněnského architekta Ivana Rullera (1926–2018). Z otcova stínu však již čtyři deseti-letí výrazně vyčnívá Tomáš Ruller (*1957), akademický sochař, fotograf, performer, autor divadelních výprav a vysokoškolský pedagog. Souhrnně jej nyní představuje monografie *Tomáš Ruller Perform-made / Odolné okamžiky*. Jedná se o první komplexnější zhodnocení jeho více jak čtyřiceti-

leté soustředěné umělecké tvorby. Dílo Tomáše Rullera, který patří k významným představitelům akčního umění a video umění, hodnotí přední čeští a zahraniční teoretikové umění z různých perspektiv a v různých kontextech. Dobové i současné texty v tematickém členění analyzují jednotlivé Rullerovy performance i obecné principy jeho přístupu, zprostředkovávají jejich význam i nadčasový charakter, také vydávají obecnější svědectví o dosud nedostatečně reflektované oblasti českého umění performance. Nedílnou součástí knihy je bohatá, často velmi unikátní, fotografická dokumentace a nescházejí ani cenné autorovy osobité úvahy a reflexe vlastní tvorby. (ctrl)

Malý velký vůz

ZENO DOSTÁL

MALÝ VŮZ

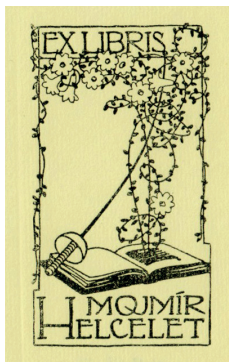
Posmrtně vydávaný román *Malý vůz* spisovatele Zeno Dostála (1934–1996) vznikl na přelomu epoch. K lektorování byl nakladatelství Československý spisovatel nabídnut před rokem 1989, k vydání připravován po sametové revoluci a spíše shodou okolností zůstal nevydán po zániku prestižního nakladatelství Československý spisovatel. Přitom jde o čtivý román, zasazený do přelomu padesátých a šedesátých let, ve kterých sleduje zrání mladého anti-hrdiny Miloně Pluháčka. Ten, ač „ze selského“ a s katolickými kořeny, se stává produktem socialistické mašinérie: převýchovy na vojně, jež si literárně nezadá s tragikomickými románovými svědectvími Josefa Škvoreckého či Karla Pecky, i poválečného tápání na socialistické brigádě – ostravské stavbě. Miloně rozhodně více než budování a ideologické nalejvárný zajímají erotická dobrodružství, minimálně do doby, než se zamiluje do dcery... paradoxně elitních kádrů... Zůstane Miloň Miloněm, nebo se vydá cestou pragmatické kolaborace? V tom je román nadčasovou generační výpovědí a stojí tedy za vydání a čtení i po více než třiceti letech od svého vzniku. (ctrl)

Z Vnorov Jana Skácela

Oslavy 100. výročí narození básníka Jana Skácela začaly ve Vnorovech již v pátek 4. února koncertem Hradišťanu & Jiřího Pavlici, poezie slavného rodáka zazněla také v podání Vladimíra Doskočila. Během sobotního odpoledne se v obřadní síni obecního úřadu konala vernisáž výstavy, připravené ve spolupráci s Památníkem písemnictví na Moravě. Zahájil ji starosta obce Ing. Antonín Gazárek spolu s literární historičkou Andreou Procházkovou. Příchozí symbolicky přivítala fotografie Jana Skácela u křtitelnice v kostele sv. Alžběty Durynské, v níž byl 12. února 1922 pokřtěn, dokumentující jeho poslední návštěvu rodné obce. Výstava připomíná jak dobu básnickova raného dětství ve Vnorovech, tak literární tvorbu od prvních sbírek po nejnovější vydání jeho básnického a prozaického díla. Mezi exponáty má čestné místo dopis, který Jan Skácel v březnu 1961 zaslal „Znorovjanům“ jako poděkování za gratulaci k narozeninám a jímž se svým rodištěm znovu navázal kontakt. Následná komentovaná prohlídka výstavy přerostla v neformální besedu, během níž zazněly zprostředkované vzpomínky těch, kteří se se svým slavným rodákem osobně setkali, stejně jako osobní čtenářské zkušenosti s poezií Jana Skácela. Celým odpolednem přítomné provázela hudba muzikantů z Vnorov a ze sousední Strážnice spojených v kapele Nic víc, jejíž melodie i písňové texty odkazují k moravské lidové poezii, Janu Skácelovi tak blízké. Výstava je otevřena denně od 9 do 16 hodin až do 27. února 2022. (red)

Vášeň pro krásu Mojžíra Helcelet

Na počátku dějin českého sběratelství exlibris stál spolu s několika dalšími osobnostmi brněnský lékárník Mojžíra Helcelet (1879–1959), účastník prvních pokusů o ustavení sběratelského sdružení a zakladatel Československého spolku sběratelů a přátel exlibris v roce 1918. Tento sběratel umění, knihomil a sportovec (sokol, mistr Rakouska-Uherska v šermu šavlí) působil jako redaktor časopisu *Biblioofil* a svou sběratelskou činnost orientoval na široké spektrum výtvarné tvorby – znám byl blízkými vztahy s mnoha umělci (Josef Čapek, Václav Špála, Antonín Procházka, S. K. Neumann, Eduard Milén, Josef Váchal).

Jeho rozsáhlá sbírka přešla po druhé světové válce z části do tehdejšího Uměleckoprůmyslového muzea v Brně, které je dnes součástí Moravské galerie v Brně, kde tvoří dvě třetiny sbírky exlibris v oddělení grafického designu. Se světem knižních značek Mojžíra Helcelet se návštěvníci Památníku budou moci seznámit od 11. května v Malé galerii, která bude hostit výstavu *Vášeň pro krásu – Mojžíra Helcelet a svět exlibris*, jež propojuje sbírkové fondy Muzea Brněnska a soukromých sběratelů i sesterských muzejních institucí. (mš)

Pro nejmladší historiky

Edukační program pro mateřské školy a první stupeň základních škol nově nabízí pobočka Muzea Brněnska – Památník Mohyla míru. Na nejmladší historiky čeká dobrodružné autorské čtení původní napoleonské pohádky *O ztraceném cínovém vojákovi*. Zábavnou a hravou formou se děti současně seznámí s historickými souvislostmi i průběhem a významem slavkovské bitvy tří císařů. V rámci programu, jímž je bude provázet loutka skřítky Mohyláčka, navštíví nejen muzeum na Prackém kopci, ale i kapli Mohyly míru, tedy pietní místo světla, působící od roku 1923 jako nejstarší evropské memento válečných hrůz. (dk)